

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Paldanius, Mika; Lumme, Riitta; Liikanen, Eeva; Tikka, Leena; Penttinen, Ulla

Julkaisun nimi: Ammattikorkeakoulujen rahoitus ja tuloksellisuus

Julkaisuvuosi: 2019

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Paldanius, M., Lumme, R., Liikanen, E., Tikka, L. & Penttinen, U. (2019). Ammattikorkeakoulujen rahoitus ja tuloksellisuus. *Bioanalyytikko*, (2), 29-31.

TEKSTI Mika Paldanius, dosentti, yliopettaja, Oulun ammattikorkeakoulu
Riitta Lumme tiimi- ja tutkintovastaava Metropolia Ammattikorkeakoulu
Eeva Liikanen, yliopettaja, Tampereen ammattikorkeakoulu
Leena Tikka, yliopettaja, Savonia Ammattikorkeakoulu
Ulla Penttinen, yliopettaja, Yrkeshögskolan Novia
KUVA Pixabay

AMMATTIKORKEAKOULUJEN RAHOITUS JA TULOKSELLISUUS

Korkeakoulutuksen rahoitusmallien uudistaminen on osa Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 toimeenpanoa. Loka-kuussa 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö sekä korkeakoulu- ja tiedelaitokset julkistivat yhteisen vision "Ehdotus Suomelle: Suomi 100+". Siinä tavoitteeksi asetetaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan vahvistuminen Suomessa, jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien parantaminen ja se, että vähintään 50 %:n ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon.

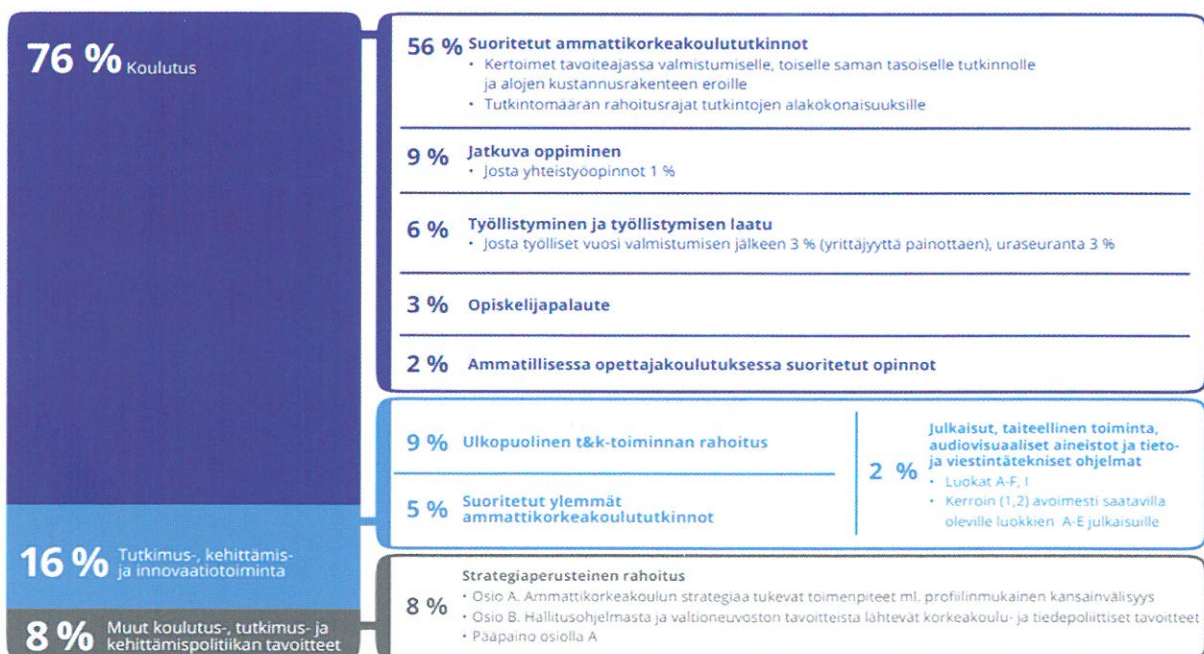
Ammattikorkeakoulujen rahoituksesta jaetaan tuloksellisuuden perusteella 95 %:a ja viisi prosenttia strategiarahoituksena. Suomalaiseen korkeakoulutuksen rahoitusmalliin sisältyy poikkeuksellisen korkea tulospainotteisuus. Opetukseen kohdennetuista taloudellisista resursseista päätetään ammattikorkeakoulu-kohtaisesti. Rahoitus on laskenut vuosien 2012-2018 välillä 19 % (Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi 2018). Korkeakoulun opiskelijoiden arjessa tämä on näkynyt vähentyneenä lähiopetuk-

sena, itsenäisen opiskelumäärän lisääntymisenä ja opiskelijoiden työelämäharjoittelun ohjaukseen suunnattujen resurssien vähentymisenä. Opiskelijoiden opintojen etenemistä seurataan systemaattisesti, koska rahoitusperusteena käytetään muun muassa opiskelijoiden suorittamia opintopisteitä ja suoritettuja tutkintoja. Leikkaukset ovat lisänneet henkilöstön työmäärä, työn kuormittavuutta ja myös työhyvinvoinnin on koettu heikentyneen rahoitusleikkausten seurauksena. Lähes kaikissa korkeakouluissa on lisäksi käyty yhteistoimintaneuvotteluja, vähennetty henkilökuntaa sekä tiivistetty korkeakoulujen välistä yhteistyötä erilaisten konsortioiden ja yhteenliittymien avulla.

Tämän vuoden tammikuussa valtioneuvostossa hyväksyttiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallit vuosille 2021-2024. Rahoitusmallin ehdotuksia valmisteltiin laajapohjaisessa työryhmässä. Valmistelussa olivat mukana korkeakoulu, henkilöstö, opiskelijat ja sidosryhmät. Sopimuskauden 2021-2024

rahoitusmallit otetaan käyttöön 1.1.2021. Rahoitusmallin uudistamisella halutaan lisätä opiskelijoiden määriä ja nopeuttaa valmistumista. Tällä hetkellä ammattikorkeakouluopiskelijoista kaksi kolmasosaa suorittaa tutkinnon tavoiteajassa. Bioanalytiikan ja muissa terveysalan tutkinto-ohjelmissa suurin osa opiskelijoista valmistuu tavoiteajassa. Tavoiteajassa suoritetuista tutkinnoista palkitaan korkeakouluja korkeammalla kertoimella, mutta jo vuoden tavoiteajan ylitys vähentää kolmanneksen tutkinnosta saatavasta rahoituksesta. Toista saman tasoista tutkintoa suorittavista opiskelijoista saadaan vähemmän perusrahoitusta kuin ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittavista opiskelijoista. Työelämän on tärkeä tarjota opiskelijoille harjoittelupaikkoja, jotta siltä osin voidaan taata opintojen eteneminen. Esimerkiksi Ruotsissa sairaanhoitajien valmistuminen siirtyy harjoittelupaikkojen vähäisyyden vuoksi.

Nykyisessä vuoden 2017 vuoden alussa alkaneessa so-

Työryhmän ehdotus korkeakoulujen rahoitusmalliksi vuodesta 2021 lähtien (lähde: OKM:n rahoitusraportti 2018:35, s. 18).

pimuksessa rahoitus perustuu koulutukseen (79%), tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (15%) ja muihin koulutus- ja TKI-poliittisiin tavoitteisiin (6%). Tulevassa rahoitusmallissa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osuutta (19%) nostetaan. Vastaavasti koulutuksen (76%) osuutta pienennetään ja strategisen rahoituksen (5%) osuus säilyy ennallaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön mallissa tavoitteena on rahoituksen jakaminen vaikuttavuuden ja laadun perusteella.

Ammattikorkeakouluissa suoritettujen tutkintojen painoarvo korostuu ja tavoiteajassa valmistuvista saa enemmän vastinrahaa. Tutkintojen osuus kasvaa 56 prosenttiin nykyisestä 40 prosentista. Ylempien amk-tutkintojen osuus nousee neljästä kuuteen prosenttiin, Alakohtaiset erot huomioidaan jatkossa tutkinnoissa, nopeammasta valmistumisesta ja tehokkaammasta korkeakoulu- paikkojen käytöstä palkitaan. Toisaalta toisen saman tasoisen tutkinnon painoarvo on pienempi. Tulevassa mallissa lisätään ja painotetaan jatkuvan oppimisen ja yhteistyön merkitystä. Jatkuvan oppimisen osuus on uudessa mallissa lähes kaksinkertainen aiempaan verrattuna (9 %). Jatkossa työllistyminen, työllistymisen laatu ja uraseuranta kuuluvat myös ammattikorkeakouluissa

seurattaviin mittareihin. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen painotusta nostetaan jatkossa kuuteen prosenttiin. Laskentaan otetaan mukaan kalenterivuoden aikana suoritettut ylempät ammattikorkeakoulututkinnot ilman alakohtaisia tai muita kertoimia.

Bioanalyttikoiden alueellinen työvoimapula on lisännyt opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia lomakausina, mutta yhä useammin myös lukukausien aikana. Tämä on mahdollistanut opiskelijoiden siirtymisen työelämän sujuvasti heti heidän valmistuttuaan, koska työympäristöön, säästöksiin ja työtehtäviin perehtyminen on jo osittain tapahtunut opiskelun aikaisissa työsuhteissa. Jossain tapauksissa opiskelun rinnalla tehtävät määräaikaiset työt voivat hidastaa opintoja ja opiskelijoiden valmistumista. Työpaikoilla olisikin hyvä keskustella siitä, miten paljon opiskelijat jaksavat ja pystyvät tekemään keikkatöitä lukukausien aikana.

Bioanalytiikan tutkinto-ohjelmat tekevät parhaillaan yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kärkihankerahoituksella ammattiaineiden sisältömoduleja (BioDigi-hanke), joita ammattikorkeakoulut voivat käyttää omassa opetuksessaan. Kärkihankerahoitus on ollut edellisen hallituksen keino tukea korkeakoulujen niukkaa rahoitusta ja edistää opetuksen digitaalisuutta. BioDigi -hank-

keessa ei ole kyse pelkästään verkossa suoritettavista opinnoista, vaan ne toimivat parhaiten osana kunkin ammattikorkeakoulun ammattiaineiden opetusta esimerkiksi käänteisen oppimisen tukena. Opiskelijat voivat niiden avulla ennen laboraatiotunteja perehtyä vaikkapa menetelmien ja laitteiden periaatteisiin. Opin- tomodulien etuna on myös se, että niiden avulla kouluttajat voivat arvioida ammattiaineiden sisältöjen yhdenmukaisuutta eri korkeakoulujen välillä.

Lähteet

1. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi 2018. Loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 32. Helsinki: opetus ja kulttuuriministeriö.
2. https://minedu.fi/documents/1410845/4177242/181024_OKM_rahoytusraportti_web.pdf/44cd4514-8627-1ba7-029f-4ab712f40763/181024_OKM_rahoytusraportti_web.pdf.pdf
3. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/korkeakouluille-uusi-rahoytusmalli
4. <https://minedu.fi/ammattikorkeakoulut-raportointi>
5. <https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2019/januari/brist-pa-praktik-ger-tvars-topp-for-studenter/>